

ZLATÝ TUNEL?

Na MŽP ČR se v roce 2012 opět otevřela staronová agenda: Na základě došlých žádostí od několika většinou zcela nově založených nebo neznámých s.r.o. byla zahájena správní řízení o stanovení průzkumných území pro případnou těžbu zlata. K dnešnímu dni se jedná přinejmenším o katastry obcí Mokrsko, Vacíkov, Voltýřov, Příčovy, Roudný, Kašperské Hory. Aby bylo možné hlouběji pochopit a objasnit význam toho, co se děje, je třeba se vrátit do devadesátých let minulého století.

Už tehdy bylo známo, že na území Čech se v několika ložiscích nachází celkově téměř 400 tun zlata. Zlato je ovšem v hornině velmi jemně rozptýleno (v případě ložiska Mokrsko asi 1,5 gramu v tuně horniny). Takto nízké koncentrace lze i v současnosti vytěžit pouze s použitím ekologicky velmi drastických metod založených na loužení jemně rozemleté horniny v kyanidu. V devadesátých letech v několika zlatonosných lokalitách již probíhala intenzivní příprava těžby. Po velmi negativních zkušenostech s těžařskými firmami a masivních protestech občanů zvítězil zdravý rozum i pud sebezáchovy a další průzkumy a přípravné činnosti pro těžbu byly zastaveny. Důsledkem zkušeností s tragickými haváriemi při dobývání zlata pomocí kyanidu, např. v rumunském Baia Mare, byla novelizace Horního zákona, kterou se v ČR zakazuje těžba nerostů s využitím technologie kyanidového loužení při jejich úpravě. Zahraniční těžařské firmy musely zlatá ložiska v ČR opustit. Současně bylo rozhodnuto, že zlato bude ponecháno pod zemí příštím generacím, do doby, kdy budou k dispozici šetrnější metody jeho dobývání.

Klidný život bez strachu z hrozící devastace životního prostředí v lokalitách ohrožených těžbou zlata skončil v roce 2012, když těžaři s tichým souhlasem MPO (ministr MUDr. Martin Kuba, ODS) usoudili, že čas na vytěžení zlata opět nastal. Úředníci MPO navrhli novou Surovinovou politiku, která se snaží připravit prostor pro povolení těžby zlata s využitím kyanizace (kyanidového loužení), a tím znovu dokořán otevřít dveře těžařům zlata ze všech koutů světa. I když nová Surovinová politika dosud schválena nebyla a související Horní zákon novelizován nebyl, těžaři se již předhánějí v získání „licenci“ k přípravě na těžbu. Proto na MŽP docházejí žádosti o povolení průzkumu na řadě zlatých lokalit.

V daný moment těžařské firmy ovšem jen rafinovaně využívají slabých míst v naší stávající legislativě, která až neuvěřitelně nahrává těžařům, zatímco ochrana zájmů našeho státu a jeho občanů je zcela nedostatečná. Toto tvrzení lze doložit následujícími fakty:

- a. Kdo dostane povolení k průzkumu, ten má i zabezpečené přednostní právo k případné těžbě. Pokud by po provedeném průzkumu k těžbě nemohlo dojít například z důvodů protestů veřejnosti proti devastaci krajiny a okolních obcí (jak se to děje v současnosti v Rumunsku), těžaři se mohou domáhat kompenzací formou arbitráže.
- b. Více než 90% hodnoty vytěženého kovu náleží těžařům, o zbytek se rozdělí stát s postiženými obcemi. Z tohoto zbytku je však třeba uhradit i náklady na rekultivaci lokality po následcích těžby.

Otázka zní, proč umí například Norsko ochránit své nerostné bohatství (ropu a plyn) před vydrancováním soukromými firmami a Česká republika své nerostné bohatství (zlato) ochránit neumí. Těžáři u nás nic neriskují, mohou jen získat. A kdo dřív přijde... Ve stávající legislativě fakticky chybí krok, v němž by byl v soutěži více uchazečů proveden transparentní výběr optimální těžařské firmy. A je logické, že takový výběr by měl být proveden již před povolením průzkumu. Je známo, že nepřítomnost korektních pravidel vytváří prostor pro korupci. Dále, na příkladu průzkumného území Mokrsko, je třeba upozornit i na některé další problematické momenty:

1. V tomto případě se totiž jedná jen o další zkoumání již prozkoumaného známého ložiska. V 80. letech minulého století provedl stát na své náklady rozsáhlé průzkumné práce, jejichž hodnotu lze v současných cenách odhadnout na 250 – 300 mil. Kč. Know-how tohoto průzkumu má ovšem cenu ještě několikanásobně vyšší. Toto vlastnictví státu bude prakticky zadarmo předáno soukromému zájemci. Náklady na doplňující průzkum, o který žádá těžařská společnost, budou tvořit pouhý zlomek ceny průzkumu provedeného na náklady státu.
2. Je skutečně s podivem, že lze přijmout žádost o povolení geologického průzkumu tak významného ložiska od právnické osoby, která byla zapsána letos v březnu (ASTUR BOMEMIA, s.r.o.), nemá žádné reference a její kapitál je pouhých 200.000 Kč, přitom může při průzkumu dojít ke škodám na majetku a na životním prostředí v řádech milionů.
3. Ani v odborných kruzích není ke kyanizaci dosud známa ekologicky šetrnější a přitom ekonomicky přijatelná alternativa. Vytěžené desítky milionů tun horniny bude třeba nejprve rozemlít a při následné kyanizaci je značné riziko otrávení spodních vod. A co potom s desítkami milionů tun kalu obsahujícího arzen, další těžké kovy a samozřejmě zbytkový kyanid?

4. Ložisko Mokrsko navíc obsahuje ve zlatonosné hornině velmi vysoký podíl arzenu. Podle odhadu odborníků ho bude s každou tunou zlata vytěženo 600-1500 tun. Protože se hornina při dobývání kyanidem musí rozemlít na prach, hrozí, že prachem s arzenem bude kontaminována nejenom blízká Vltava, ale prostřednictvím větru celá okolní krajina včetně Prahy. Karcinogenní a další zdraví škodlivé účinky arzenu jsou všeobecně známé.

5. Těžařské firmy se odvolávají na těžbu, kterou připravují v Rumunsku, ve španělské Asturii a v Maroku. Je třeba upozornit, že Česká republika má mezi těmito zeměmi daleko nejhustší osídlení. Přitom i ve zmiňovaném Rumunsku byla vláda pod tlakem veřejnosti zcela nedávno nucena nepovolit otevření nových zlatých dolů. O arbitrážních důsledcích tohoto rozhodnutí pro rumunský stát se lze jen dohadovat.

Zajisté lze namítnout, že naplnění výše naznačených scénářů je dosud v hypotetické rovině. Nicméně již dnes tu jsou reálná alarmující fakta:

Lze to dokumentovat opět na příkladu ložiska Mokrsko. Žádost o průzkum byla přijata na MŽP za předchozí vlády za ministra Mgr. Tomáše Chalupy (ODS). Žádost byla přijata, přestože v ČR stále platí zákaz těžby nerostů s využitím kyanidového loužení při jejich zpracování. Přijmout žádost o povolení dalšího průzkumu ložiska, které není v současnosti využitelné jiným způsobem než za použití kyanidového loužení, je přinejmenším podivné. Je skutečně neuvěřitelné, že MŽP žádost o stanovení průzkumného prostoru nezamítlo (dle §4a, odst. 6, zák. 62/1988 Sb.) když tak již na základě stále platné legislativy učinilo v 90. letech minulého století. Lze podle stejného zákona rozhodnout ve stejné věci jednou ano a podruhé ne? Pro přijetí žádostí nevalilo ani to, že platná Surovinová politika ČR deklaruje, že je cílem: „zabezpečit ochranu zásob ložisek zlata a ponechat je jako rezervu pro případné ekologicky příznivé využití budoucími generacemi“. Po pádu Nečasovy vlády resort MŽP převzal ministr Mgr. Tomáš Podivínský, do té doby náměstek ministra Chalupy. Dosud vše nasvědčuje tomu, že ani ministr Podivínský na žádostech neshledává nic nepatřičného. Na MŽP nebyla přijata ani delegace třinácti starostů s peticí proti povolení průzkumu. Ať již jsou důvody MŽP jakékoli, je evidentní, že nezamítnutí žádostí o průzkum vytváří podmínky pro odstartování scénáře dle výše uvedeného bodu a a b.

Současně se kanadská společnost ASTUR GOLD (která vlastní ASTUR BOHEMIA, s.r.o.) na svých webových stránkách od 30. 10. 2013 netají svým optimismem na brzké vytěžení MOKRSKA (uvádíme český překlad):

„ (...) Očekává se, že pozastavení průzkumu a těžby bude v blízké budoucnosti odvoláno v souladu s novou Surovinovou politikou, jejíž přijetí novou vládou ČR se předpokládá“

Uvedená fakta ve svém souhrnu opravdu mohou vyvolávat značné obavy. Na závěr nahlédněme do návrhu nové Surovinové politiky ČR (2012), kterou připravilo MPO pod vedením ministra Kuby, kde na str. 17 stojí:

Celkové zásoby a prognózní zdroje v ČR byly vyhodnoceny na cca 392 tun zlata, což při dnešních cenách reprezentuje potenciální hodnotu více než 400 mld. Kč (červen 2012).

Lze snad pochybovat o tom, že tato informace je základním východiskem kapitoly I/2.1.2.1. Zlato? Hodnota 400 mld. Kč je zcela zavadějící, jak již bylo uvedeno výše v bodě b, očekávaný podíl pro stát by představoval pouze malý zlomek této tzv. potenciální hodnoty. Na pozadí uvedených faktů již ani nemůže překvapit, že dokument Surovinová politika ČR mezi svými mnoha odkazy k dokumentům Evropského parlamentu zcela ignoruje nedávný dokument P7_TA(2010)0145: Všeobecný zákaz těžebních technologií používajících kyanid v Evropské unii, viz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:081E:0074:0077:CS:PDF>.

O tom, zda z vytěženého zlata by náš stát dostal málo nebo ještě méně, se lze přít. Co je ale jisté, že po vytěženém zlatu by zůstaly nevratné zásahy do krajiny a ekologická zátěž, kterou by musely řešit budoucí generace. Je třeba si vzít i poučení ze závažných akutních ekologických havárií, které způsob těžby zlata kyanidem provázejí po celém světě.

Další odkazy:

Značnými obavami z těžby zlata jsou spojeny obce a sdružení:

<http://www.cechynadz zlato.cz/>

<http://brdynadz zlato.cz/>

<http://www.slapskejezero.cz/>

<https://www.facebook.com/mokrsko>

<http://chotilsko.cz/>

http://www.petice24.com/stop_tezbe_zlata

Zkušenosti s kyanidovými zlatokopy jsou vesměs negativní:

<http://www.youtube.com/watch?v=Yi-UUiFKuMs>

Sdružení pro ochranu přírody a krajiny
v oblasti Slapského jezera

